

Міністерство освіти і науки України
Херсонський державний університет
Кафедра філософії та соціально-гуманітарних наук

ГАЛІЧЕНКО М. В.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО НАПИСАННЯ КУРСОВИХ
РОБІТ З ФІЛОСОФІЇ
для студентів усіх напрямів підготовки денної та заочної форм
навчання вищих навчальних закладів

Херсон – 2014

Розглянуто на засіданні кафедри філософії та соціально-гуманітарних наук (протокол № 6 від 6 листопада 2014 р.)

Схвалено науково-методичною радою ХДУ (протокол №2 від 16.12.2014 р.)

Рекомендовано до друку Вченою Радою Херсонського державного університету (протокол № 5 від 22.12.2014 р.)

Укладач: Галіченко Максим Володимирович – викладач кафедри філософії та соціально-гуманітарних наук

Рецензенти:

Поліщук І. Є. – кандидат філософських наук, доцент

Задорожня Н. О. – кандидат філософських наук, доцент

Галіченко М. В.

Методичні рекомендації до написання курсових робіт з філософії–
Херсон, 2014. – 20 с.

Для студентів усіх напрямів підготовки університету

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Розділ 1. Послідовність виконання курсової роботи.....	5
Розділ 2. Оформлення та захист курсової роботи.....	12
Додаток А.....	17
Додаток Б.....	18
Додаток В.....	19

ВСТУП

Науково-дослідна робота є важливою складовою підготовки високо кваліфікованих фахівців у вищих навчальних закладах. Вона включає у себе два елементи: 1) засвоєння методики організації науково-дослідної роботи, 2) роботу над науковим дослідженням під керівництвом професорів та викладачів. Наукова робота проводиться в межах навчально-виховного процесу та поза межами навчального процесу через участь у роботі Студентського наукового товариства університету. Важливим напрямком науково-дослідної роботи в межах навчально-виховного процесу є написання і захист курсових та дипломних робіт.

Курсова робота – це самостійне навчально-наукове дослідження студента. У процесі написання роботи під керівництвом викладачів кафедри філософії та соціально-гуманітарних наук студенти опановують методи та способи проведення наукового дослідження.

Написання курсової роботи має допомогти формуванню творчого мислення студента, перевірити навички збирання, аналізу та інтерпретації джерел й літератури, вміння формулювати висновки та пропозиції.

Успішне проведення наукового дослідження та написання курсової роботи залежить від чіткого дотримання основних вимог, які висуваються до написання та захисту цієї роботи. Ці вимоги стосуються наукового рівня роботи, її змісту, структури, форми викладу матеріалу, а також її оформлення.

Теми курсових робіт пропонуються студентам відповідно до наукової тематики кафедри філософії та соціально-гуманітарних наук, а також з урахуванням тематики регіональних та студентських науково-практичних конференцій, які організовує кафедра у співпраці з відділенням релігієзнавства Інституту філософії ім. Г. С. Сковороди НАН України.

РОЗДІЛ 1

ПОСЛІДОВНІСТЬ ВИКОНАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Перед початком виконання курсової роботи студент має ознайомитись з основними вимогами до написання курсових робіт. Крім цього кожен етап виконання курсової роботи має узгоджуватись з науковим керівником. Для раціонального використання часу при написанні курсової роботи слід дотримуватись такого алгоритму:

- обрати тему курсової роботи;
- визначити об'єкт, предмет, мету і завдань дослідження;
- зібрати та проаналізувати джерела та літературу з теми;
- скласти попередній план роботи;
- написати вступ;
- встановити основні факти та узгодити їх;
- сформулювати висновки;
- оформити список використаних джерел та літератури;
- підготувати додатки (якщо це потрібно для ілюстрації окремих положень теми дослідження);
- написати основний текст роботи;
- підготуватись до захисту курсової роботи.

У науковому дослідженні можна виділити наступні етапи:

1. Підготовчий етап;
2. Інформаційний етап;
3. Етап реконструкції;
4. Аналітичний етап;
5. Наративний етап.

Підготовчий етап розпочинається з вибору теми. Тему курсової роботи студенти обирають самостійно із запропонованого кафедрою філософії та соціально-гуманітарних наук переліку. Темі відповідають тематиці наукових досліджень кафедри філософії та соціально-

гуманітарних наук. Це дає змогу студентам після виконання курсової роботи взяти участь у регіональних та студентських науково-практичних конференцій, які організовує кафедра у співпраці з відділенням релігієзнавства Інституту філософії ім. Г. С. Сковороди НАН України, а також підготувати наукові статті до збірника «Студентські наукові студії».

Після визначення теми дослідження має бути обґрунтовано дослідницьке завдання. Тобто визначено об'єкт та предмет дослідження, а також гіпотеза.

Об'єктом дослідження є предметне поле дослідження, частина об'єктивної реальності, що вивчається. Предмет дослідження – це те, що безпосередньо буде досліджено у роботі. Таким чином, предмет дослідження є вужчим, ніж об'єкт. Наприклад, для теми «Філософські погляди І. Канта» об'єктом може бути німецька класична філософія, а предметом – власне філософські погляди І. Канта.

Мета дослідження пов'язана з об'єктом і предметом дослідження, а також з його кінцевим результатом і шляхом його досягнення. Мета передбачає те, що слід зробити у ході дослідження. Конкретизація мети дослідження відбувається шляхом окреслення конкретних завдань (від 5 до 10). Виконання завдань дослідження неможливе без ознайомлення з основними джерелами та літературою з теми курсової роботи. Наприклад, для теми «Філософські погляди І. Канта» метою може бути: дослідити еволюцію філософських поглядів І. Канта та вплив його ідей на розвиток німецької класичної філософії. Серед завдань дослідження можна окреслити наступні: 1) проаналізувати загальнонаукові праці докритичного періоду; 2) окреслити основні положення гносеології І. Канта; 3) пояснити «моральний імператив та його вплив на етичні вчення XIX – XXI ст.; 4) охарактеризувати суспільно-політичні погляди І. Канта.

Інформаційний етап пов'язаний зі збором та обробкою джерел та літератури з теми курсової роботи. Передусім студенти мають звернути увагу на першоджерела (праці філософів). Вивчення першоджерел дає

можливість без посередництва коментаторів познайомитись зі змістом праць філософів та самостійно зробити висновки, які не обов'язково будуть узгоджуватись з загально визнаними в історіографії.

Робота над курсовою роботою розпочинається з відділу каталогів та залу періодики. Студенти Херсонського державного університету передусім мають орієнтуватися на каталог та читальні зали бібліотеки університету, а також фонди Херсонської обласної універсальної наукової бібліотеки ім. О. Гончара. Для студентів, які працюють над курсовими роботами з релігієзнавчої проблематики, є корисним знайомства з місцевими представництвами відповідних релігійних громад. Доступ до першоджерел забезпечують відповідні електронні наукові бібліотеки та товариства присвячені дослідженню творчості окремих філософів. (див. Додаток В).

Під час джерелознавчих пошуків необхідно з'ясувати стан вивченості обраної теми сучасною наукою, щоб не повторювати у роботі загально відомих істин, конкретніше точніше визначити напрями та основні розділи свого дослідження.

При роботі з науковою літературою та документами студентам рекомендується робити нотатки. На окремих картках можна зафіксувати назву джерела та його основні відомості. Це допоможе при складанні потім списку літератури. Список літератури необхідно дати на перегляд науковому керівникові, який порекомендує праці, котрі треба вивчити у першу чергу, а також ті, які слід виключити з картотеки або включити до неї.

Зібраний матеріал потребує сортування та критичної оцінки. Починаючи дослідження варто познайомитись з найновішою літературою з даної теми. Такі праці, як правило, є більш повними та точними. Окрім того дослідження теми варто починати з узагальнюючих праць, які дозволять охопити проблемне поле дослідження, а відповідно більш чітко окреслити проблемні позиції, які потребують вирішення.

Будь-яке дослідження ґрунтується на працях попередників. Тому проблема цитування та узагальнення посідає важливе місце при роботі з джерелами. При виконанні дослівних виписок, які пізніше у тексті можуть стати цитатами, потрібно бути особливо обережними. Переписувати потрібно дослівно, включно з помилками і знаками пунктуації. Цитування варто звести до мінімуму і вдаватися до нього лише тоді, коли воно справді необхідне. Цитуючи, ми повинні дотримуватися кількох формальних правил:

1. Цитата повинна бути дослівною;
2. Цитата не повинна бути надто довгою;
3. Цитата повинна подаватися у лапках і супроводжуватися посиланням на джерело у примітці;
4. Вилучення певних фрагментів, яке дозволяє уникнути довгого цитування, позначається трикрапкою ... ;
5. Пояснення, які розривають текст цитати, подаються у квадратних дужках – [ ];
6. Цитати, які є незавершеним реченням, граматично узгоджуються із авторським текстом.

Перефразовування (переказування), як правило, становить матеріал для більшої частини тексту курсової роботи. Це означає, що вже на етапі нотаток студент починає писати текст своєї праці. Слід прагнути передати думку автора як найближче до оригіналу з використанням власної лексики. Для уникнення плагіату слід дотримуватись таких підходів: виділити основні ідеї, змінити структуру речень, використовувати синоніми або слова з подібним значенням, змінювати форми слів. При цьому наприкінці речень обов'язково мають бути посилання.

Узагальнення дозволяє одним реченням передати зміст цілого розділу або цілої авторської праці.

Працюючи над роботою, слід пам'ятати, що однією з вимог до написання роботи є її самостійність та творчість. Робота перенасичена

посиланнями, запозиченнями зі статей, підручників, монографій не може бути позитивно оціненою. Курсова робота повинна бути написана гарною літературною мовою.

На етапі реконструкції потрібно визначити основні факти та перевірити їх достовірність. Перевірка може бути здійснена шляхом порівняння відомостей у різних джерелах інформації, а також при зверненні до довідкових видань. Треба визначити надійність джерела. Тому варто перевірити репутацію джерела інформації, особливо це стосується матеріалів, які поширюються мережею Internet. Також важливим є питання компетентності автора джерела (чи є він спеціалістом у цій царині, чи має наукове звання, чи має інші праці з цієї проблематики тощо). Першоджерела мають перевагу над вторинними матеріалами.

На аналітичному етапі потрібно віднайти, осмислити та встановити зв'язки та закономірності між явищами та подіями. На цьому етапі власне і виникає наукове знання. Студент отримує змогу зреалізувати своє право на власне розуміння поглядів того чи іншого філософа бо зрозуміти проблематику певного філософського напрямку.

Наративний етап передбачає написання та оформлення тексту курсової роботи.

Курсова робота складається з наступних частин:

1. Вступ;
2. Основна частина (поділяється на кілька розділів);
3. Висновки;
4. Список джерел та літератури;
5. Додатки (за потреби).

Курсова робота повинна мати обсяг не менше 20-25 сторінок основного тексту. До обсягу основного тексту не відносять титульний аркуш, зміст роботи, список джерел та літератури, додатки.

Першим кроком написання курсової роботи є складання плану дослідження. При цьому найчастіше дослідники звертаються до

хронологічного або предметного викладу матеріалу. План курсової роботи обов'язково повинен бути погоджений з науковим керівником ще до початку роботи над її текстом. Після остаточного узгодження чернетки з керівником можна оформляти чистовий варіант. Перед тим як віддрукувати з чернетки курсову роботу, її слід старанно ще раз перевірити, уточнити назви розділів, підрозділів, послідовність розміщення матеріалу, звірити цифрові дані, обґрунтованість і чіткість формулювань висновків та рекомендацій.

Структура курсової роботи включає такі основні елементи: титульний аркуш, зміст, вступ, основну частину (2-3 розділи), висновки, список джерел і літератури, додатки (за потреби).

Титульний аркуш. Він є основним елементом будь-якої наукової роботи – курсової, дипломної чи дисертаційної. З титульного аркуша починається нумерація сторінок, хоча номер сторінки на ньому не проставляється. У курсових роботах зазначають повну назву навчального закладу та його відомчу підпорядкованість, факультет, кафедру, на якій виконана робота, назву роботи, дані про студента та наукового керівника, місто та рік подання роботи до захисту. (див. Додаток А.)

Зміст. Він відповідає планові роботи, про який йшлося вище. Єдиною відмінністю є зазначення номерів сторінок. Вказується лише номер початкової сторінки пункту плану. (див. Додаток Б.)

Вступ. Завдання вступної частини – зорієнтувати читача у тематиці праці, представити тему роботи і дослідницьке завдання, пояснити, чим важливе або цікаве є звернення до конкретної теми, а також змалювати ширший історичний, суспільний чи інтелектуальний контекст, до якого належить явище що розглядається. Тому вступ має включати в себе такі компоненти: актуальність (чому тема є цікавою для дослідження, до ½ сторінки), об'єкт дослідження (одне речення), предмет дослідження (одне речення), ступінь наукової розробки теми (хто досліджував цю проблематику, яких результатів досяг, що залишилось не вивченим), мета

дослідження (одне речення), завдання дослідження (від 5 до 10), методи дослідження, структура роботи (вступ, кількість розділів, висновки, список джерел та літератури (кількість найменувань), загальна кількість сторінок у роботі). Рекомендований обсяг вступу – до 3 сторінок.

Основна частина роботи складається з розділів та підрозділів. Завдання розділів основної частини – переконливо довести та проілюструвати головну думку автора. В основній частині автор послідовно та переконливо викладає факти, аргументи та докази, які він отримав опрацювавши відповідний масив джерел та літератури. Кожен розділ має починатись з передмови, де актуалізуються завдання дослідження, які будуть вирішені у цьому розділі. Наприкінці розділу потрібно сформулювати висновки із стислим викладенням наведених у розділі наукових і практичних результатів.

Висновки мають містити результати проведеного дослідження. У висновках зазначаються питання, які потребують подальшого дослідження, визначаються орієнтири на майбутнє. Непотрібно у висновках викладати нові факти, ідеї та аргументи, які відсутні в основній частині роботи. Дуже важливо, щоб висновки відповідали поставленим завданням. Обсяг висновків не повинен перевищувати дві сторінки.

Наукове дослідження завершується списком джерел та літератури. Ця структурна частина наукового дослідження має назву “Список джерел та літератури”.

РОЗДІЛ 2

ОФОРМЛЕННЯ ТА ЗАХИСТ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Курсову роботу друкують за допомогою комп'ютера на аркушах білого паперу формату А4. При друкуванні тексту роботи необхідно залишати поля таких розмірів: зліва – 30 мм, справа – 15 мм, зверху – 20 мм та знизу – 20 мм. Текст наукової роботи набирається шрифтом Times New Roman, розміром 14 пунктів, лінійки розміщуються з інтервалом 1,5 (29-30 рядків на сторінці).

Титульна сторінка: перша сторінка оформляється як титульна, на ній немає колонтитула, немає також і номера сторінки. Зразок оформлення у Додатку А.

Зміст має відповідати планові роботи, про який йшлося вище. Єдиною відмінністю є зазначення номерів сторінок. Вказується лише номер початкової сторінки пункту плану. (див. Додаток Б).

Нумерацію сторінок, розділів, підрозділів, таблиць, малюнків, формул подають арабськими цифрами без знаку №. Першою сторінкою роботи є титульний лист, на якому номер сторінки не ставиться. На наступних сторінках номери проставляються у правому верхньому куті сторінки без крапки після цифри.

Номер розділу ставлять після слова “РОЗДІЛ”, після номера крапки не ставлять, потім з нового рядка друкують заголовок розділу.

Підрозділи нумерують у межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, між якими ставлять крапку. У кінці номера підрозділу повинна стояти крапка, наприклад: “2.3.” (третій підрозділ другого розділу). Потім у тому ж рядку йде заголовок підрозділу.

Кожен наступний абзац починається відступом 10 мм. Між абзацами немає додаткових інтервалів.

Заголовок будь-якої зі структурних частин не може знаходитися у кінці аркуша, після нього мусять бути принаймні два рядки тексту, що знаходяться на відстані 5 мм від заголовка.

Жоден заголовок не може закінчуватися крапкою. Якщо він довший одного рядка, то не слід вживати перенесення (поділу) слів; наступний рядок повинен починатися з того самого відступу.

Заголовки змісту, вступу, висновків, списку джерел і літератури, додатків, списків позначень та скорочень повинні бути розміщені по центру рядка і написані великими літерами звичайним жирним шрифтом. Після заголовку пропускається один рядок.

Кожен розділ починається з нового аркуша. Розділи позначаються арабськими цифрами. Заголовок розділу має бути розміщений у наступному рядку під номером, по центру рядка. Всі назви пишуть великими літерами звичайним жирним шрифтом.

Розділ може поділятися на підрозділи, які в свою чергу, можуть ділитися на дрібніші структурні частини. Не бажано, щоб ступенів поділу було більше ніж чотири.

Підрозділ і перший його ступінь поділу позначаються арабськими цифрами і починаються без відступу з лівого боку рядка. Треба зберігати невеликий відступ від попереднього тексту між розділами і підрозділами. Це допомагає переключити увагу читача і надати структурі роботи графічної виразності. Заголовок підрозділу пишеться малими прописними літерами жирним шрифтом розміром 14 пунктів. Заголовок першого ступеня поділу теж пишеться малими прописними літерами жирним шрифтом, але додатково позначається ще й курсивом.

Порядок посилань на джерела. Посилання у тексті дають у квадратних дужках [ ]. Посилаються на джерело та сторінку (крім випадків, коли посилаються на джерело у цілому). Наприклад: На думку Геракліта світ слід розуміти, як потік, тобто: “Усе тече, усе змінюється” [8, с. 68]; Володимир Соловйов може вважатися першим російським

філософом, який зробив проблему єдності християн однією з центральних проблем своєї філософії [16, с. 114-115]; Проблеми екуменічної співпраці між конфесіями в Україні розглядаються у працях [1–7] або [1, 2, 7].

Цифри у дужкам відповідають порядковому номеру джерела у списку використаних джерел.

Оформлення бібліографічного списку.

У тексті роботи після висновків подають “Список джерел та літератури”. Цей список повинен містити повний бібліографічний опис будь-яких документів, наукових праць та довідкової літератури, використаних автором у будь-якій формі. У Списку... подаються повні бібліографічні назви публікацій із зазначенням загальної кількості сторінок, а у статтях – перша і остання сторінки. Назви розміщуються за алфавітом – спочатку кириличні видання, потім видання латиною. Записи розташовують в алфавітному порядку за прізвищами авторів або перших слів назв творів, записаних без автора. Авторів, які мають однакові прізвища записують в алфавітному порядку їхніх ініціалів. Праці одного автора записують за алфавітом перших букв назв його праць. Праці одного автора з однаковою назвою записують за хронологією. Зразки бібліографічного запису подано в Бюлетені Вищої атестаційної комісії України. – 2009. – № 5. – С. 26-30.

Таблиці. Кожна таблиця повинна мати назву, яку розміщують над таблицею і друкують симетрично до тексту. Назву і слово “Таблиця” починають з великої літери. Назви не підкреслюють. Заголовки колонок повинні починатися з великих літер, підзаголовки – з маленьких, якщо вони складають одне речення із заголовком, і з великих, якщо вони самостійні. Висота рядків – не менше ніж 8 мм. Колонку з порядковими номерами рядків до таблиці не включають.

Таблицю розміщують після першого згадування про неї у тексті так, щоб її можна було читати без повороту опалітуреного блоку роботи або з поворотом за годинниковою стрілкою. Таблицю з великою кількістю

рядків можна переносити на інший аркуш. При перенесенні таблиці на інший аркуш (сторінку) назву вміщують тільки над її першою частиною. Таблицю з великою кількістю колонок можна ділити на частини і розміщувати одну частину під іншою в межах одної сторінки. Якщо рядки або колонки таблиці виходять за формат сторінки, то в першому випадку в кожній частині таблиці повторюють її шапку, а в другому – боковик.

Якщо текст, який повторюється в графі таблиці, складається з одного слова, його можна замінити лапками; якщо з двох або більше слів, то при першому повторенні його замінюють словами “Те ж”, а далі лапками. Ставити лапки замість цифр, марок, знаків, математичних і хімічних символів, які повторюються, не варто. Якщо цифрові або інші дані в якому-небудь рядку таблиці не подають, то в ньому ставлять прочерк (–).

На всі таблиці повинні бути посилання у тексті, при цьому слово “таблиця” в тексті пишуть скорочено, наприклад: “... у табл. 1.2”. У повторних посиланнях на таблиці та ілюстрації треба вказувати скорочено слово “дивись”, наприклад: “див. табл. 1.3”.

Додатки. За потреби до додатків доцільно включати таблиці, ілюстрації, які допомагають кращому сприйняттю матеріалу. Додатки оформлюють як продовження роботи на наступних її сторінках, розміщуючи їх у порядку появи посилань у тексті роботи. Кожний такий додаток повинен починатися з нової сторінки. Додаток повинен мати заголовок, надрукований угорі малими літерами з першої великої симетрично до тексту сторінки. Посередині рядка над заголовком малими літерами з першої великої друкується слово “Додаток” і велика літера, що позначає додаток. Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літери Ї, наприклад, додаток А, додаток Б і т.д. Один додаток позначається як додаток А.

Після написання курсова робота має бути подана науковому керівникові у визначені ним терміни.

Захист курсової роботи відбувається перед комісією, до якої входять викладачі кафедри філософії та соціально-гуманітарних наук. Студент робить 5–7-ми хвилинний виступ і відповідає на запитання.

Критеріями оцінки курсових робіт є наступні:

Робота, у якій зроблено власну оцінку джерел та літератури, використані різноманітні методи дослідження, запропоновано власне вирішення проблеми, викладені аргументовані висновки та обґрунтовані пропозиції може бути оцінена на **“відмінно”** (5 А).

Робота, у якій зроблено власну оцінку джерел та літератури, самостійно підібраний та проаналізований значний за обсягом та цікавий за змістом матеріал, зроблені аргументовані висновки та обґрунтовані пропозиції, але є помилки в оформленні роботи може бути оцінена на **“добре”** (4 В та С).

Робота, в якій самостійно підібраний та проаналізований значний за обсягом та цікавий за змістом матеріал, але відсутній аналіз джерел та літератури, допущенні помилки в оформленні роботи, може бути оцінена на **“задовільно”** (3 D).

Курсова робота, в якій прореферовано опубліковані джерела і на їх основі розкрито тему допускається до захисту, але не може бути оцінена вище ніж оцінкою **“задовільно”** (3 E).

Курсова робота, в якій буде виявлено ознаки плагіату знімається з розгляду, а її авторіві виставляється оцінка **“незадовільно”** (2 FX). Крім того недопускаються до захисту роботи, які не відповідають вимогам оформлення курсових робіт, а також роботи поданні з порушенням термінів їх виконання.

Додаток А

Херсонський державний університет
Кафедра філософії та соціально-гуманітарних наук

КУРСОВА РОБОТА

з ФІЛОСОФІЇ

з теми:

“ФІЛОСОФСЬКІ ПОГЛЯДИ І. КАНТА”

Студента ІІ курсу 261 групи

напряму підготовки _____

Іванова Івана

Керівник: викл. Галіченко М. В.

Підсумкова оцінка.

Національна шкала _____

Кількість балів _____

ECTS _____

Члени комісії ____ доц. Поліщук І. Є.

____ доц. Гришанов І. В.

____ викл. Галіченко М. В.

Додаток Б

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОЦЕНТРИЗМ ТА АНТРОПОЦЕНТРИЗМ УКРАЇНСЬКОГО ГУМАНІЗМУ	6
1.1. Бог і природа.....	6
1.2. Зміна розуміння людини.....	12
РОЗДІЛ 2. СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ ІДЕЇ УКРАЇНСЬКИХ ГУМАНІСТІВ.....	16
2.1. Історіософські погляди	16
2.2. Роздуми про державу.....	22
2.3. Громадянський гуманізм.....	27
ВИСНОВКИ.....	32
СПИСОК ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ.....	34
ДОДАТОК А.....	36

Додаток В

<http://centant.spbu.ru/plat/proklos/research.htm> – сайт присвячений вченню Прокла

<http://centant.spbu.ru/sno/projects/seneca/index.htm> – сайт присвячений вченню Сенеки

<http://filosof.historic.ru> – електронна бібліотека праць з філософії

<http://www.galileogalilei.ru> – сайт присвячений Галілею

<http://www.gumer.info/> – електронна бібліотека філософських текстів

<http://krotov.info> – бібліотека філософських та релігійних текстів

<http://www.philosophy.ru/> – електронна бібліотека праць з філософії

<http://www.philsci.univ.kiev.ua/UKR/index.html> – електронна бібліотека кафедри філософії та методології науки Київського національного університету імені Т.Г. Шевченка

<http://platonanet.org.ua/> – електронна бібліотека праць філософів та підручників з філософії

<http://renaissance.rchgi.spb.ru/Bruno/autor.rus.htm> – сайт присвячений філософії Дж. Бруно

<http://renaissance.rchgi.spb.ru/Cusanus/autor.rus.htm> – сайт присвячений філософії М. Кузанського

<http://www.vehi.net> – сайт присвячений російській філософії XIX – XX століть

<http://www.philosophy.ua/> – сайт філософія в Україні

<http://sophia.nau.edu.ua/> – сайт кафедри філософії Національного авіаційного університету

<http://vphil.ru/> – сайт журналу “Вопросы философии”

<http://iph.ras.ru/> – сайт Інституту філософії РАН

<http://www.orf-uff.org.ua/> – сайт Товариства російської філософії при Українському філософському фонді

<http://www.bazaluk.com/> – сайт Міжнародного філософсько-космологічного товариства